

Aktivní občanství a mladí lidé

Kvalitativní sonda

Realizováno od listopadu 2021 až do konce května 2023

Autor: Mgr. Ondřej Ryboň

O nás s námi - plánování budoucnosti s mladými lidmi

Erasmus+

2021-1-CZ01-KA154-YOU-000035570

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Obsah

Metodologie	3
Hlavní zjištění	8
Kontext aktivního občanství	15
Motivátory a bariéry k aktivnímu občanství	25
Preferované nástroje aktivního občana	35
Profily mladých aktivních občanů	38

Metodologie

Pozadí výzkumu

Díky programu Erasmus+ odstartovala Agora CE v listopadu 2021 projekt O nás s námi zaměřený na angažovanost mládeže. Projekt měl podpořit mladé občany ve věku 13-19 let a zmapovat jejich potřeby s ohledem na aktivní občanskou participaci. Vymezená skupina v ČR čítá podle ČSÚ k 1.1. 2021 přes 800tis. obyvatel.

Při přípravě projektu jsme vycházeli z dlouhodobých kvantitativních průzkumů, týkajících se postojů středoškolských studentů, zadávaných organizací Člověk v tísni (v letech 2009, 2012, 2014, 2017 a 2020). Konkrétně výzkum z roku 2020 ukazuje, že mladí lidé se v současné době málo aktivně zapojují do veřejného a politického dění – ochotu podílet se na řešení společenských problémech podle průzkumu Člověk v tísni deklaruje jen zhruba čtvrtina studentů a téměř 86 % studentů zatím není veřejně aktivních.

Příčinou neochoty mnoha mladých aktivně se zapojovat je dle průzkumů Člověk v tísni jejich nedostatečná informovanost o tom, jak se do veřejného dění mohou zapojovat a obecná lhostejnost k tomuto tématu, uvádí to 29 % dotázaných. Čím dál méně je zdrojem informací o aktuálním společenském a politickém dění školní výuka. Za hlavní zdroj mladí označují sociální sítě, přičemž v jejich případě platí, že jsou často zdrojem neucelených a neověřených informací.

Zatím nebyly realizovány nám známé kvalitativně laděné průzkumy zaměřené na motivátory, bariéry a nástroje k občanské participaci. Výzkum jsme se rozhodli provést kvalitativní logikou, protože tento přístup dokáže mj. dobře zmapovat odpovědi na otázky „Jak?“ a „Proč?“.

Hlubkové rozhovory

Na začátku projektu jsme nejdříve realizovali hlubkové rozhovory s mladými již angažovanými občany.

Výstupy rozhovorů pomohly připravit metodiku vzdělávacích workshopů (tzn. ukázaly příklady dobré praxe, a jaké nástroje lze pro občanskou aktivitu využívat).

Stejně tak posloužily výzkumnému účelu a pokusily se odhalit důvody, proč jsou někteří mladí lidé občansky aktivnější, jaké jsou jejich vnitřní/vnější spouštěče/motivátory k aktivnímu postoji, a co je naopak v tomto „módu“ brzdí, tzn. s jakými bariérami se potkávají. V tomto ohledu jsme zvolili opačnou perspektivu než výzkumy Člověka v tísni a neptáme se, proč někdo angažovaný není, ale proč naopak je, a jaká „cesta“ ji/ho k tomu přivedla.

Celkově se rozhovorů zúčastnilo 15 občanů do 26 let, 8 mužů a 7 žen. Kromě věku bylo hlavním kritériem pro jejich výběr to, zda se občansky angažují, např. v oblastech politiky, své komunity (např. obec, škola), dobrovolničení, občanského aktivismu apod.

Rozhovory probíhaly od prosince 2021 do března 2022. V rámci analýzy jsou zmíněna křestní jména a některé jejich projekty pro uvedení příkladů dobré praxe a inspirace, nicméně ostatní části výpovědí z důvodu etiky výzkumu zůstávají anonymní.

Skupinové diskuze

Tato aktivita následovala po hloubkových rozhovorech a byla realizována ruku v ruce se vzdělávacím workshopem k aktivnímu občanství.

Program cílil na různorodé skupiny mladých lidí ve věku 13 až 19 (resp. 26) let. Jednalo se zejména o školní kolektivy napříč ČR, ale také na oddíly mládeže, dětské domovy a dobrovolné skupiny mladých občanů. Jednotlivých programů se zúčastnili mladí lidé z různých socioekonomických podmínek, z různě velkých měst, ale také z vesnic a znevýhodněných regionů (pohraničí, vnitřní periferie apod.).

Od března až do konce září 2022 jsme navštívili Velkou Losenici, Černovice, Sněžné, Polničku, Batelov, Hradec Králové, Mladou Boleslav, Turnov, Liberec, Šlapanice, Děčín, Jemnici, Prachatice, Havířov, Rudíkov, Prahu v rámci Evropského týdne udržitelného rozvoje, Olomouc a České Budějovice. Z toho jsme byli 10x na ZŠ, 5x na SOU/SOŠ, 2x na 4letém gymnáziu, 1x na víceletém gymnáziu, 1x na dětském táboře, 1x jsme uspořádali program v rámci Evropského týdne udržitelného rozvoje.

Cílem aktivity bylo zapojit 300 mladých účastníků, to se povedlo o 50 % překonat a nakonec se celkem 20 diskuzí a workshopů zúčastnilo cca 456 mladých občanů (198 chlapců a 258 dívek). Co se týká rozvrstvení na pohlaví, tak nebylo v našich silách uměle kolektivy přizpůsobovat kvótám.

Skupinové diskuze měly ambici metodologie tzv. focus groups, nicméně vzhledem k nemožnosti přesně modelovat počet účastníků, nabývaly skupiny lehce odlišného počtu účastníků. Do menších skupin si je pak rozdělovali proškolení facilitátoři a lektori občanského vzdělávání, kde s nimi pracovali a zaznamenávali odpovědi. U většiny skupin byl jako garant přítomný zkušený facilitátor, moderátor a analytik kvalitativního výzkumu Ondřej Ryboň, který je i autorem této práce.

V rámci skupinových diskuzí jsme zjišťovali vnímání pojmů, jako je demokracie, občanská společnost, aktivismus, aktivní občan. Zajímalo nás, jestli a případně jak jsou tito mladí občané společensky angažovaní, resp. jaké bariéry je v tomto ohledu potkávají, a co jim chybí, aby aktivní byli. Stejně tak nás zajímalo, jaká témata by pro ně mohla být z hlediska společenské angažovanosti atraktivní, jaké nástroje a proč k tomu chtějí využívat, a jak by vypadal ideální online nástroj pro participaci mladých občanů.

Jak chápat výsledky

Je potřeba brát v úvahu, že projekt financovaný programem Erasmus+ nebyl čistě výzkumný, ale také vzdělávací a aktivizační, takže bylo potřeba přizpůsobit částečně i metodologii výzkumu, aby byla prakticky proveditelná (to se týká např. počtu účastníků na skupinových diskuzích).

Dále je potřeba počítat s tím, že kvalitativní výzkum nemá ambici zobecňovat závěry na celou populaci. Jeho přínos spočívá zejména v tom, že dokáže odhalit a popsat individuální a vnitřní pohnutky jednotlivců či skupin, případně indikativně ukázat určité tendence.

Slibujeme si, že výsledky přispějí k další společenské diskuzi o angažovanosti mladých občanů, zlepšení české občanské společnosti, a v neposlední řadě přinesou hypotézy, které mohou být ověřeny kvantitativním dotazováním.

Hlavní zjištění

Hlavní zjištění

ZÁJEM O AKTIVNÍ OBČANSTVÍ

Je patrné i na základě hloubkových rozhovorů, že existují mladí občané, kteří se již od útlého věku angažují, nicméně k tomu měli často příznivé podmínky, inspirující okolí nebo poměrně aktivní vlastní vnitřní nastavení. Z pohledu diskuzních skupin, kde byla zastoupená obecnější populace ve věku 13-19 let, to takto optimisticky nevypadá. Tím, že často o možnostech a přínosech aktivního občanství, nevědí, tak zatím ani příliš občansky aktivní nejsou. A když už aktivní jsou (jedná se opravdu o zlomek z nich), tak mají zkušenosti s dobrovolničením či nějakou drobnou ekologickou brigádou. Někteří dělají užitečné občanské aktivity, ale neuvědomují si, že jejich aktivita má takový přínos, a že ji lze považovat za občanskou angažovanost, např. dobrovolní hasiči v menších obcích.

Zdá se také, že téma aktivního občanství na diskuzích zaujalo spíše dívky, zejména na základních a středních odborných školách. Měly větší ochotu diskutovat a byly ohledně aktuálních témat více v obraze. Mezi chlapci téma rezonovalo spíše v gymnaziálních kolektivech, kde někteří projevovali i znalost aktuálních politických témat.

Aktivní občanství zatím není natolik atraktivní téma („cool“) mezi vrstevníky, aby se stalo větší samozřejmostí a výbavou mladého občana.

Hlavní zjištění

KONTEXT DOBY A ZÁJEM O TÉMATA

Mladé občany v posledních letech ovlivnilo hned několik důležitých věcí, jednak pandemie koronaviru, která je nutila sledovat aktuální dění kolem vládních opatření. Velké množství zaznamenalo také kauzu bývalého poslance Dominika Feriho, který jim coby věkem blízký člověk přibližoval politiku, o to horší pak pro ně byla kauza sexuálního násilí s ním spojená.

Dalším významným prvkem ovlivňujícím smýšlení mladých lidí jsou sociální sítě, zejména Instagram a TikTok, ty primárně využívají pro zábavu. Na druhou stranu i zde někteří sledují aktuální dění, ale je to často selektivní a hodně zestručněné.

Mezi témata, která u mladých rezonují, patří: problémy spojené se školním prostředím (např. nespokojenost se vzdělávacím systémem); práva LGBTQ+ komunity; životní prostředí; malá informovanost o duševním zdraví; ruská agrese na Ukrajině; chybějící dialog mezi generacemi; sexuální násilí a sexualita obecně. V rámci individuálních rozhovorů s mladými aktivními lidmi se k tomu přidává ještě zájem o města/obce, kde žijí.

Hlavní zjištění

VNÍMÁNÍ DEMOKRACIE, AKTIVISMUS A AKTIVNÍ OBČAN

Nejvíce byla ve skupinových diskuzích spojována demokracie se svobodou, volbami, politikou a tedy zastupitelským principem. Méně pak byla spojena s jinou než volební angažovaností občanů. Pro všechny skupiny účastníků byla společná **neznalost pojmu „občanská společnost“**, je tedy pravděpodobné, že mu a významu angažovaného občanství školy nevěnují velkou pozornost.

Aktivismus si spojovali s vyhrocenými činy, které mají upoutat pozornost, většině takový přístup není sympatický, ač si uvědomují, že některé problémy na světě potřebují pozornost, např. klimatická krize.

Aktivní občan byl pro většinu ten, který chodí do práce, k volbám, platí daně a stará se o rodinu. Spíše v menší míře bylo zmíněno, že aktivní občan, kromě výše zmíněného, zlepšuje své okolí, udržuje se v obraze, případně sám kandiduje, nehledá problémy ale řešení, vzdělává se.

Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že aktivní občanství a budování občanské společnosti, zatím není taková priorita, jak by bylo potřeba.

Hlavní zjištění

MOTIVÁTORY K AKTIVNÍMU OBČANSTVÍ

Školní prostředí je motivující, pokud je téma občanství a vše, co se ho týká, bráno vážně a pokud ho reflektují i ostatní předměty. Mladým lidem velmi pomáhá a aktivizuje, pokud se učitelé a vedení školy zajímají o to, co si myslí, a jakými tématy se momentálně zabývají. Také pomáhá, pokud učitelé používají v hodinách jako metodu diskuzi, do které se sami zapojí. Pro rozvíjení samostatnosti a kreativity, které občanská společnost tolik potřebuje, je ideální projektová výuka. Téma občanství o to více vyžaduje nejen teoretické poznatky, ale i dotek praxe, ideálně formou příkladů, např. besed s (mladými) již aktivními občany. Tím se u mladých lidí stává téma více atraktivní a tedy aspirativní. Extrémně důležité je dát dětem v prostředí školy určitou autonomii, např. aby se mohly podílet na chodu školního parlamentu s reálným dopadem na chod komunity školy.

Zejména u individuálních rozhovorů s mladými aktivními občany bylo patrné, že se aktivní občané „rekrutují“ spíše ze zajištěného a vzdělaného rodinného prostředí, kde je politika a veřejné dění normální téma, o kterém se diskutuje, rodiče třeba sami vyvíjejí nějakou občanskou aktivitu a berou na ni i děti (např. chodí na demonstrace, jsou aktivní v místní komunitě, účastní se ekologických brigád atp.). Aktivní občanský postoj se u takových dětí častěji rozvíjí již před 15 rokem věku. A dětí, které z takového prostředí nepocházejí, bohužel české školy, jejichž úkol by to měl být, spíše neumějí podpořit. Samozřejmě na mladé jedince může mít i pasivní a hůře situované rodinné prostředí aktivizační vliv, typicky s motivací se z takového prostředí vymanit, což ale přichází zpravidla mnohem později. Z pozice rodiče, prarodiče či staršího sourozence je pak důležité dítě podporovat v samostatném rozhodování a respektujícím chování.

V prostředí vrstevníků táhnou individuální příběhy těch, kteří aktivní jsou a něco dokázali. Pokud je aktivní kamarád/kamarádka, tak je pro vrstevníky jednodušší to také zkusit. To platí v off-line i online světě. Pokud uživatelé sledují na sítích profily (jako Jsem v obraze), které se zabývají aktuálním děním, případně občansky aktivní influencery/youtubery (Kovy, Lukefree apod.), ti se pro ně mohou stávat napodobovanými vzory.

Individuální rozhovory s mladými aktivními lidmi ukázaly společný znak, tedy to, že jim není lhostejné, co se kolem nich děje. Častěji mají extrovertní povahu a nedělá jim problém projevit svůj názor, jsou přesvědčení, že jejich úsilí má smysl, případně mají nastavený silný smysl pro dobro. A také jsou si vědomi, že občanská angažovanost jim může přinést i zkušenostní a kariérní benefity (např. se naučí něco zorganizovat, propagovat apod.).

Hlavní zjištění

BARIÉRY K AKTIVNÍMU OBČANSTVÍ

Bariérou a zároveň nevyužitým potenciálem je české školní prostředí. Občanská výchova na školách patří spíše k těm méně důležitým předmětům a učitelé ostatních předmětů ji pravděpodobně nepovažují za důležitou. Navíc není vyučovaná prakticky. Ve školním prostředí také často chybí umění vést mezi žáky/studenty diskuzi, zajímat se o jejich názory, pomáhat rozvíjet nápady a pracovat s jejich vnitřní motivací. Jako demotivující působí existence školních parlamentů, jež existují spíše „pro formu“, ale faktický dopad na školní prostředí nemají.

Rodinné prostředí je pro občanský vývoj jedince extrémně důležité, může ho pozitivně stimulovat, zbrzdít i téměř „eliminovat“. V rodinách se špatnou socioekonomickou situací může být občanství z praktických důvodů „na druhé koleji“, protože si ho nespojují s žádným pro ně důležitým benefitem. V lépe situovaných rodinách, orientovaných materiálně a na výkon, dochází k přehlcní dětí zájmovými aktivitami a tlaku na úspěch ve škole. V takových prostředích nemají rodiče někdy povědomí o důležitosti rozvoje občanské společnosti. Širší komunitu a společnost využívají spíše jako „ekonomický žebřík“. Někteří účastníci diskuzí v minulosti cítili ze strany svých rodičů a prarodičů, že nevěří jejich úsudku a nerespektují jejich názory, to pak vede k tomu, že politická a společenská témata raději nejsou součástí domácích debat.

V prostředí vrstevníků zatím není aktivní občanství dostatečně „cool“, a v některých (školních) kolektivech je dokonce zájem o veřejné dění pro jedince trochu stigmatizující.

Konzumace sociálních sítí (Instagram a TikTok) jakožto téměř jediných médií může vést u uživatelů k velmi selektivnímu vidění světa, mohou jim unikat kontextuální informace, které jsou pro pochopení nějakého problému/tématu důležité.

Do aktivního postoje mladých občanů samozřejmě promlouvá i jejich osobnost a vnitřní procesy. Typické jsou pochybnosti, že sami stejně nic nezможou, strach z vyčnívání, nebo jim připadá, že to je svět dospělých, do kterého je nikdo nepozval a jsou v něm jen málo reprezentovaní. Připadají si málo informováni o možnostech zapojení, nebo o téma jednoduše nemají zájem – a to je potřeba si uvědomit, že nikdy nebudou aktivní všichni, např. introvertům se hůře překonává jejich vnitřní i třeba méně průbojné já.

Hlavní zjištění

NÁSTROJE OBČANSKÉ ANGAŽOVANOSTI

Účastníci diskuzí znali pochopitelně nejvíce jako nástroj k prosazení „své vůle“ volby, někteří od 15-16 let a výše zmiňovali mezi občanskými nástroji také petici nebo demonstraci, případně nátlakové akce environmentálních aktivistů. S peticí měli někteří zkušenosti ze školy, o demonstracích a nátlakovém aktivismu spíše slyšeli z médií. Když jsme jim představili další nástroje, tak pro ně byly méně atraktivní ty, které vedou k přímé konfrontaci a vyžadují aktivitu zejména v off-line světě, také jim nebyla příliš sympatická představa, že by měli vstoupit do nějaké strany či sdružení. Naopak mezi preferovanými nástroji byly hlavně ty, které se dají dělat v on-line světě, např. online petice, vytváření angažovaného obsahu na sociálních sítích či podcastu. V off-line světě je pro ně lákavé dobrovolnictví a různé diskuzní a rozhodovací platformy, které by mohly fungovat/fungují na půdě školy (debatní klub, školní parlament či časopis) nebo v jejich městě/lokalitě (např. zapojit se do participativního rozpočtu a navrhnout vlastní projekt na zlepšení obce).

Respondentů jsme se také ptali, jak by si ideálně představovali online nástroj pro občanskou participaci. Podle nich by takový nástroj měl být „propojovací“, „vzdělávací“ a „inspirující“. Navrhovali např. „propojovací platformu“ jako virtuální místo, kde budou uživatelé sdílet své nápady na občanské iniciativy a projekty napříč regiony; případně „občanskou vzdělávací platformu“ jako profil na Instagramu nebo TikToku, který inspiruje a vzdělává v tom, jak lze participovat.

Kontext aktivního občanství

Zájem o aktivní občanství

Skupinových diskuzí se účastnili většinově mladí lidé ve věku 13-19 let z různých prostředí.

Postřehy dále jsou interpretace diskuze a pozorování.

Děvčata: do zhruba 15-16 let se zapojovaly do diskuzí a aktivit s větším zájmem než chlapci. Stejně to vypadalo i na odborných středních školách.

Chlapci: chlapci projevovali větší zájem o téma spíše od 15 let a výše, zejména v gymnaziálních kolektivech. Chlapci do 15 let byli častěji „pohlčeni“ sportem a počítačovými hrami.

Centrum vs. periferie

V rámci periferních, resp. vesnických kolektivů byl přístup k tématu aktivního občanství spíše ostýchavější. Větší zájem o diskuzi a zapojení zde projevovala děvčata.

13-14 let: politiku a společnost stále vnímají jako svět dospělých, nemají pocit, že by v něm mohli něco změnit. Je pro ně důležitá konzumace obsahu sociálních sítí, navštěvují zájmové kroužky (sport, hudba atp.)

15-18 let: jsou pro ně důležité sociální sítě jako místo, kde se mohou projevit. Začínají mezi sebou řešit důležité otázky, které je definují (sexuální orientace, životní prostředí, trendy v módě a projevu atd.).

18-19 let: mají většinou více informací, začínají se trochu dívat i mimo svou „sociální bublinu“ a někteří více sledovat politiku, případně se chystají ke svým prvním volbám. Zájem najít si své občanské téma se stupňuje spíše u těch, kteří chtějí jít na vysokou školu.

“

Uklízeli jsme se spolužáky kolem školy odpadky a třídíme tady odpad. Občas takhle něco děláme i s rodiči.

S dobrovolnými hasiči jsme tady spravovali most po velké vodě. Kromě toho v obci pořádáme různé dobrovolné brigády.

Sepsali jsme petici proti jednomu učiteli. Nelíbí se nám jeho přístup.

Jsou občansky aktivní?

Na základě skupinových diskuzí lze říci, že mladí ve věku 13-19 zatím občansky příliš aktivní nejsou, protože mají málo informací o možnostech / nástrojích, ale také přínosech zapojení.

Nicméně když už aktivní jsou, tak to vypadá takto:

Světlem mladých ve věku 13-19 let je školní prostředí a to je pro ně také důležité téma. Proto první „aktivisticky“ laděné pohnutky přicházejí právě zde v momentech, kdy jsou nespokojení s vyučováním, nemůžou ve škole používat mobilní telefony, nebo jim nechutná ve školní jídelně. Na druhou stranu je pro ně obtížné, zejména na základních školách, přemýšlet za hranice této instituce.

Účastní se aktivit, které jim přichystá škola např. sběr odpadků v lese a třídění odpadů ve školním prostředí. To jsou témata, která mají mladí lidé dobře zvnitřněná.

Někteří z nich měli zkušenosti s dobrovolničením, např. doučování ukrajinských spolužáků, nákupy seniorům v období pandemie koronaviru.

Někteří dělají užitečné občanské aktivity, ale **neuvědomují si, že jejich aktivita má takový přínos, a že ji lze považovat za občanskou angažovanost.** Typicky to jsou to na periferiích mladí členové dobrovolných hasičů, kteří kromě hasičského umu přispívají k budování a zlepšování místní komunity.

Někteří jsou součástí žákovských parlamentů, nicméně sami tuto aktivitu spíše nespojují s aktivním občanstvím a vlastně jí nepřikládají tak velkou důležitost, což **pravděpodobně vychází z faktu, že fungování žákovských parlamentů na školách je často formální a žákovská účast nemá velký dopad.**

Co pro mladé naplňuje pojem demokracie?

Asociace s pojmem demokracie:

Spíše méně nebo vůbec
zmíněno: **demonstrace, stávky,
agrese, strach.**

Občas zmíněno: **priority většiny,
rovnoprávnost a zákony,
respekt menšiny, systém s
lepšími podmínkami pro život,
petice.**

Méně

Často zmíněno: **politika,
politické strany, vláda.**

Nejčastěji zmíněno:
**svoboda (projevu,
cestování, studia) a volby.**

Více

Jako spíše sporadické asociace, se vyskytovaly ty, které souvisí s občanskou angažovaností (demonstrace, stávky) a ne vždy pro účastníky měly pozitivní konotace (agrese, strach). Na základě následné diskuze s účastníky víme, že tuto stránku demokracie znají spíše z médií, kromě petice, kterou často sami vyzkoušeli třeba ve škole. Další formy občanské angažovanosti spíše neznají a nemají o nich povědomí (nebo jen matné), proč jsou pro podhoubí zdravé demokratické společnosti důležité. Pro všechny skupiny účastníků byla společná **neznalost pojmu „občanská společnost“**, je tedy pravděpodobné, že mu a významu občanství školy nevěnují příliš praktickou pozornost.

V menší míře si pak demokracii propojují s pojmy **jako vláda většiny a respekt k menšině**. Je to oblast, které by **měla být pravděpodobně věnována větší pozornost** i s ohledem na nastavování demokratického klimatu ve společnosti a růst heterogenity české společnosti. Zaznívaly pojmy jako rovnoprávnost a zákony, na druhou stranu **pojem „právní stát“ neznali**.

Svoboda byla účastníky diskuzí zmiňována téměř všude jako první atribut jejich vnímání demokracie, na druhou stranu s celkovým pojmem **„liberální demokracie“**, který to vystihuje nejlépe, se spíše nesetkali (ani na středních školách). Volby pak vnímají jako další atribut, ten však chápou v rovině „volit někoho“ než „být volen“. V tomto ohledu je jim blízký a známější pojem **„zastupitelská demokracie“**. Známost zastupitelského principu je viditelná i v dalších zmiňovaných asociacích (politika, politické strany, vláda).

Mladí občané téměř
neznají pojmy
**„občanská
společnost“**
a **„právní stát“**

Vnímání pojmů aktivista vs. aktivní občan

Aktivista

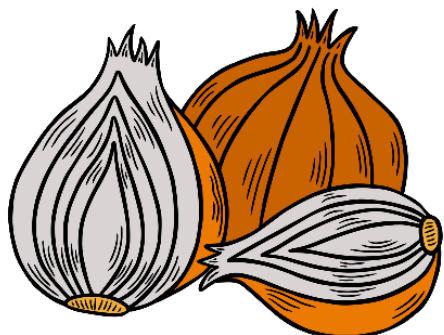
Pojem pro ně měl spíše negativní konotace. Spjovali si ho s vyhrocenými činy, které mají upoutat pozornost, např. někdo si lehne na cestu a zablokuje provoz, nebo se přiváže ke stromu. Většině takový přístup není sympatický, ač si uvědomují, že některé problémy na světě potřebují pozornost, protože na jejich řešení není čas, např. klimatická krize. Někteří znali Gretu Thunberg, která má potenciál i je trochu názorově polarizovat.

Aktivní občan

Pro většinu je „aktivní občan“ ten, který chodí do práce, chodí k volbám, platí daně, stará se o rodinu. Pro některé mladší do 15 let ještě sportuje a chodí ven.

Spíše v menší míře bylo zmiňováno, že „aktivní občan“ kromě výše zmíněného zlepšuje své okolí, udržuje se v obraze, případně sám kandiduje, nehledá problémy ale řešení, vzdělává se.

V rámci některých diskuzí jsme došli k závěru, že **aktivní občanství je jako cibule a má své vrstvy, jejichž povrch je všem „tak nějak“ na první pohled zřejmý a pochopitelný (volby, svoboda), ale o dalších vrstvách (občanská participace) často neslyšeli**, a když už slyšeli, tak jim nikdo nevysvětlil jejich důležitost.

Pozn. autora: občanská výchova má na školách postavení předmětu, ve kterém se často řeší třídnické záležitosti. Takže i tento narativ menší důležitosti se přenáší na žáky.

“

Za covidu jsme dost sledovali na sítích, co se zakazuje, jestli bude škola, jestli můžeme ven.

S kauzou Feriho to byl docela sešup. Jakože on se snažil politiku přiblížit nám mladým a sám se choval takhle? Dost nás to naštvalo. Tak jsem si uvědomil, že je teda těžký takhle někomu věřit.

Covid, Dominik Feri a sociální sítě

V období koronavirové pandemie dost mladých lidí sledovalo aktuální dění spojené s vládními nařízeními. Často sledovali na Instagramu „žlutý vykřičník“, tj. profil Dominika Feriho, který výstižně a jasně informoval o aktuálním stavu.

Stejně tak někteří vnímali Feriho jako vzor a politika, který konečně reprezentuje mladé lidi, což mohlo být pro některé i výrazným motivátorem, proč v budoucnu chodit k volbám.

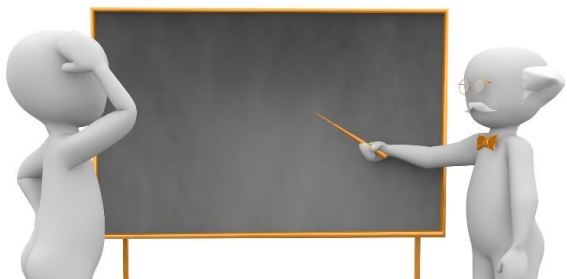
O to horší pak pro ně byla kauza sexuálního násilí spojená s Ferim, kterou někteří vnímali jako obrovské zklamání.

Sociální sítě jsou místo, kde tito mladí lidé konzumují nejvíce obsahu. **Největší oblibu připisovali Instagramu a TikToku, ty sledují primárně pro zábavu. Na druhou stranu i zde někteří sledují profily, které se snaží informovat o aktuálním společensko-politickém dění.**

Tyto sítě mladí používají mj. pro jednoduchost a audiovizuální formu předání informací. Někteří zde proto sledují autorské profily, které přinášejí zjednodušené a graficky „vylepšené“ zpravodajské obsahy, např. „Jsem v obraze“. Oblíbená jsou také jednoduchá a rychlá videa informující o určitých tématech. Facebook spíše považují za „bizár“, kterému vládnou vyostřené diskuze a v podstatě je pro ně svou komplexitou příliš složitý. Spíše než FB jako celek využívají Messenger jako komunikátor s přáteli.

Pozn. autora vedlejším zjištěním bylo, že jen velmi málo z mladých aktivně používá jako komunikátor e-mail.

Témata, která mezi mladými lidmi rezonují 1/3

PROBLÉMY VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Šikana; učitelé, kteří nezaujímou / nezajímají se / chovají se zvláště či autoritativně; nespokojenost s jídlem ve škole; nespokojenost se vzdělávacím systémem – memoruje a nepřipravuje na 21. století.

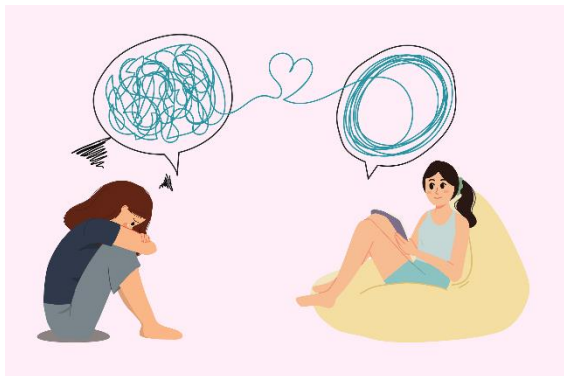
PRÁVA LGBTQ+ KOMUNITY

Téma rezonovalo snad v každé skupině, je to problematika, se kterou se mladí setkávají v popkultuře (seriály na streamovacích platformách apod.), ale také v nacházení sebe sama a hledání vlastní identity. Pro tuto generaci se toto téma stává samozřejmé. Na druhou stranu je potřeba přiznat, že na některých skupinách a zejména ve venkovských regionech zaznívaly mezi mladšími do 15 let i homofobní názory, zejména ze strany některých chlapců. Na těchto (2) skupinách bylo patrné, že takové téma je otevřeno ve školním prostředí poprvé.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Na jednu stranu téma životního prostředí padalo jako rezonující téměř vždy a mezi prvními, na druhou stranu se ukázalo, že znalosti jsou značně povrchní a to napříč věkem. Mladí občané slyšeli pojem globální oteplování; vědí, že mají třídit odpad; občas se účastní akce na úklid veřejných prostranství, ale tím to končí. Tzn. abstraktně vědí, že se jedná o fatální problém, ale nemají přehled o důsledcích a možných řešeních. Jediné související podtéma, které se objevovalo s většími znalostmi, bylo zálohování PET lahví, které rezonuje i mediálně.

Témata, která mezi mladými lidmi rezonují 2/3

MALÁ INFORMOVANOST O DUŠEVNÍM ZDRAVÍ

Zejména ve starších kolektivech od 15 let a výše a mezi děvčaty rezonovalo téma duševního zdraví. Podle nich není tématu v české společnosti věnovaná dostatečná pozornost a je vnímáno méně důležitě než fyzické zdraví. Problematika je pro ně aktuální i kvůli nedávno proběhlé pandemii koronaviru a absolvované izolaci.

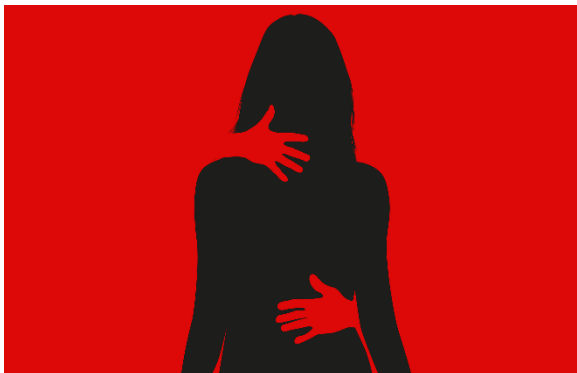
RUSKÁ AGRESE NA UKRAJINĚ

Projekt probíhal v období ruské agrese na Ukrajině. Samozřejmě jsme se tématu s účastníky dotkli, vnímali ho jako závažné téma. Někteří sami pomáhali se sbírkou oblečení pro uprchlíky a také s doučováním ukrajinských spolužáků. Na druhou stranu na účastnících diskuzí byla vidět z tématu lehká únava.

DIALOG MEZI GENERACEMI

Napříč věkem se děti a mladí dospělí shodli, že ne ve všem se staršími generacemi najdou společnou řeč. A když jde o politiku a důležitá společenská témata, tak se někteří potkávají s disrespektem a poučováním. I proto by se podle nich mělo téma mezigeneračního dialogu více otevírat.

Témata, která mezi mladými lidmi rezonují 3/3

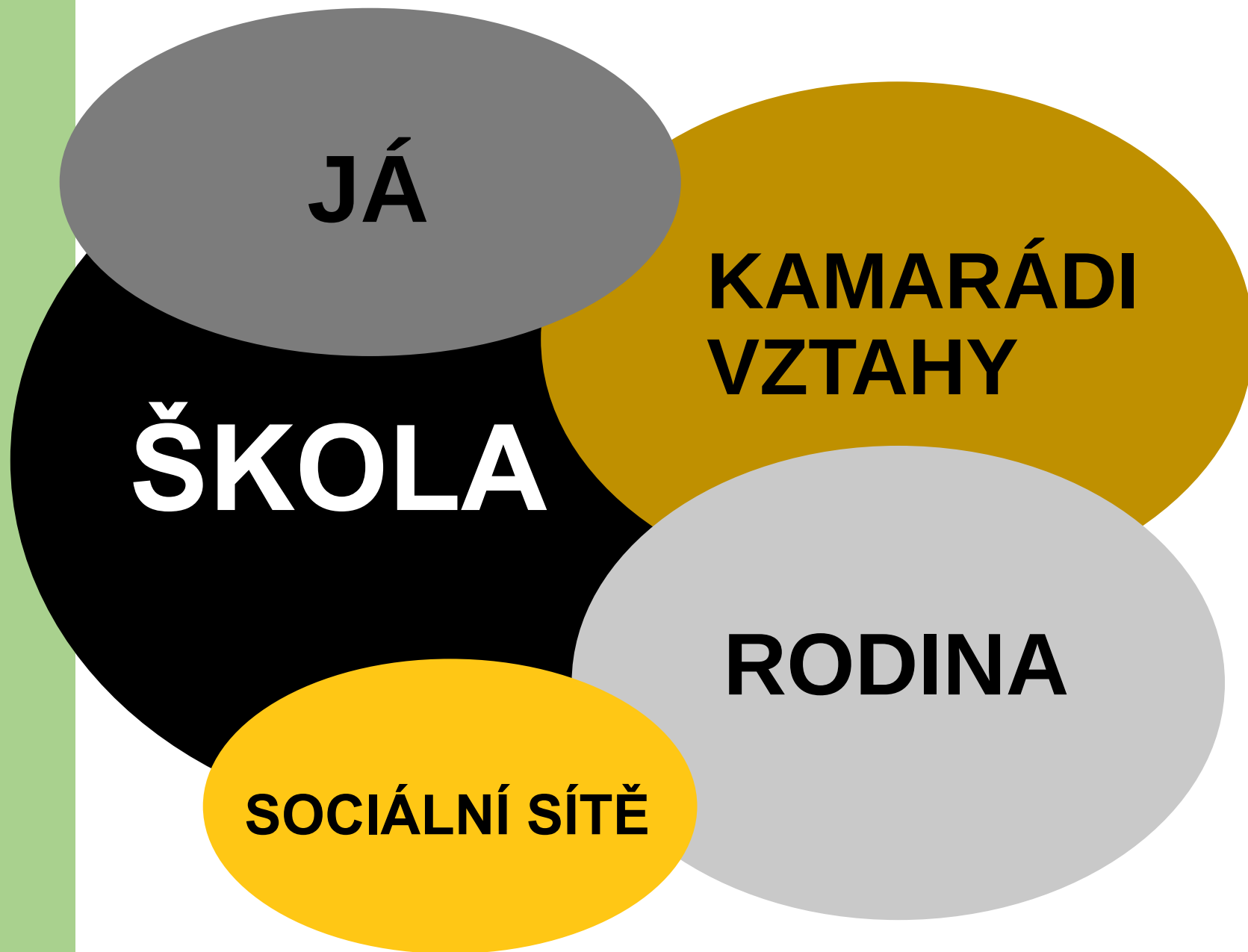
SEXUÁLNÍ NÁSILÍ A SEXUALITA OBECNĚ

Téma sexuálního násilí pro mladé lidi mj. více otevřela kauza bývalého poslance Dominika Feriho. Jedná se o tematiku, která je pro mladé lidi v tomto věku velmi důležitá, vzhledem k začátkům jejich sexuálního života. Jako problematické se jeví, že se tématem musejí mladí často „prokousávat“ sami, rodina a školní prostředí se ku škodě všem tématu spíše vyhýbají. V rámci diskuzí téma více akcentovaly dívky.

Motivátory a bariéry k aktivnímu občanství

Na základě rozhovorů s mladými aktivními občany a diskuzních skupin napříč regiony jsme analyzovali bariéry a motivátory k občanské angažovanosti.

Nejvíce bariér a motivátorů jsme identifikovali i logicky ve školním prostředí, sociální skupině vrstevníků, rodině, prostředí sociálních sítí, nicméně se také do ochoty angažovat se velmi propisuje i vnitřní svět mladých lidí.

Následující analýza vznikla
na základě poznatků
z individuálních rozhovorů
a skupinových diskuzí.
Motivátory spíše vycházejí
z hloubkových rozhovorů
a bariéry ze skupinových
diskuzí.

“

U nás na škole sice školní parlament je a já v něm jsem, ale myslím si, že naše nápady tam roli moc nehrajou. Ředitel si poslechne, co si myslíme, ale to je tak všechno.

Na základce jsme v občance dělali třídnické hodiny, ZSV na střední je trochu lepší, ale pořád je to spousta teorie.

ŠKOLA

Bariéry ve školním prostředí

- ✗ Ve výuce je někdy špatně stimulovaná diskuze, někteří učitelé se neptají na názor, ale na vědomosti
- ✗ Občanské výchově není přisuzovaná velká důležitost
- ✗ Prostředí nepodporuje jinakost, nadprůměrnost, aktivnost
- ✗ Školy spíše neumí ocenit občanské aktivity mladých, důležitější je pro školu ukázat dobré výsledky z vědomostní soutěže
- ✗ Aktivní občanství na školách končí u důležitosti účastnit se voleb, ale není rozvíjený pojem občanská společnost
- ✗ Kromě občanské výchovy, ZSV a někdy dějepisu jsou ostatní hodiny tématem občanství „nepolíbené“
- ✗ Základy společenských věd na některých gymnáziích mají spíše poloakademický charakter s tlakem na množství informací, chybí praktický rozměr
- ✗ Žákovské a studentské parlamenty na školách existují spíše „pro formu“, ale faktický účel nějakým způsobem ovlivňovat školní prostředí spíše neplní (problém se týká více základních škol a středních odborných škol a učilišť)

“

Na základce jsme se zapojili do projektu Příběhy našich sousedů, díky tomu jsem zpovídal pamětníka koncentračního tábora. To mi myslím pomohlo uvažovat více konkrétně a vnímat souvislosti.

My máme strašně skvělého ředitele, od začátku školního roku jsem u něj proseděl snad 10hodin a řešili jsme různé studentské projekty a aktivitu.

ŠKOLA

Motivátory ve školním prostředí

- ✓ Vyučující, který s žáky a studenty diskutuje o aktuálních problémech; dokáže vyslechnout, ukazuje směr, ale nepoučuje
- ✓ Výuka formou diskuze – stimuluje přemýšlení
- ✓ Projektová výuka – aktivizuje, podporuje nápady, kreativitu a samostatnost mladých
- ✓ Zajímavé školní aktivity týkající se veřejného dění (Den Země, 17. listopad..)
- ✓ Další aktivity ve školním prostředí: školní časopis, debatní kroužek, žákovský parlament (žákovský parlament, ale musí být vyslyšen, aby měl aktivizační efekt), ty mají nějaký hmatatelný dopad na komunitu ve škole / kolektiv
- ✓ Zvaní odborníků, aktivních lidí, politiků atp. do vyučování = příklady z praxe táhnou a ukazují, které věci z teorie jsou využitelné
- ✓ „Osvícené“ vedení školy, které aktivitu mladých lidí vítá a vede s nimi dialog
- ✓ Simulace parlamentních voleb a diskuze k nim

“

O politice a tom co se děje se doma raději nebavíme, protože to způsobuje akorát hádky. Když jsem se bavil s prarodiči o minulém režimu, tak to skončilo tím, že mi řekli, že o tom nic nemůžu vědět a prý kdo ví, co nás v té škole učí.

Pocházím z rodiny, kde se řeší práce. Máme tady statek a na ostatní není čas.

RODINA

Bariéry v rodinném prostředí

- ✗ Nerespektování názorů mladých ze strany rodičů, případně prarodičů
- ✗ Špatné finanční zázemí v některých rodinách, aktivní občanství je v tomto smyslu na druhé koleji
- ✗ Obecně materialisticky a na výkon orientovaný, nebo pasivní přístup rodičů
- ✗ Tlak na výkony ve škole v „důležitých“ předmětech ze strany rodičů
- ✗ Přehlacení dítěte mimoškolními aktivitami
- ✗ Nesouhlas rodičů s politickým systémem či politickým směřováním země
- ✗ Nevědomost rodičů o důležitosti rozvoje občanské společnosti a neznalost nástrojů aktivního občana kromě voleb
- ✗ Nezájem o širší komunitu a společnost
- ✗ Rodiče nechodí k volbám

“

Je pravda, že nám doma nikdy nic nechybělo. Rodiče mě vždycky ve všem podporovali a v mámě mám velký vzor.

Na demonstrace Milionu chvilék jsme chodili s rodiči. Máma si na ulici povídala s lidmi o tom, aby šli volit a něco se změnilo.

RODINA

Motivátory v rodinném prostředí

- ✓ Dobré finanční zázemí a vyšší vzdělání rodičů
- ✓ Rodiče jsou sami aktivní – např. se angažují v lokální politice, dobrovolničí, chodí na demonstrace, podepisují petice atp.
- ✓ Rodina věří dítěti a podporuje ho v samostatném rozhodování
- ✓ Materialistické a apolitické smýšlení rodičů motivující dítě vymanit se z takového apatického prostředí (týká se spíše méně případů)
- ✓ Dobré rodinné vztahy s širší komunitou zejména na vesnicích, podporují vztah k lokalitě a věci veřejné

“

Když jsem se začala zajímat na střední o politiku, tak se objevilo ve třídě jednak několik „opozitníků“, ale taky jsem se setkala s nepochopením a otázkami, proč se nevěnuju něčemu jinému.

V dobrovolných hasičích je nás tady několik kamarádů a spolužáků.

VRSTEVNÍČÍ

Bariéry v prostředí vrstevníků

- ✗ Politika a veřejné dění znamenají pro spoustu mladých lidí (zejména na ZŠ a SOŠ a SOU) „svět dospělých“, proto mezi mladými vrstevníky může vznikat stigma, že se takovými tématy zabývají, což se může projevat posměchem, vyčleňováním z kolektivu.
- ✗ Samo aktivní občanství není mezi mladými lidmi „cool“ téma do takové míry, aby alespoň částečně nahradilo jiné školní/volnočasové aktivity.
- ✗ Kauza Dominik Feri zájem některých mladých lidí o veřejné dění utlumila.

Motivátory v prostředí vrstevníků

- ✓ Táhnou individuální příběhy vrstevníků, kteří jsou aktivní a něco už dokázali. O to více je to pro mladé občany aspirativní, pokud mladí aktivní vrstevníci občanskou angažovanost nějakým způsobem artikulují na sociálních sítích (Instagram, TikTok).
- ✓ Pokud je aktivní kamarád/kamarádka, tak je pro vrstevníky jednodušší to zkusit také. Příkladem můžou být dobrovolní hasiči a skauti.

“

Občas s rodiči koukám na televizi, ale jinak hlavně sleduju Instagram a Youtube.

Líbí se mi, když youtubeři dělají videa, kde vysvětlují třeba volby a kampaně, je to vtipné a není to těžké pochopit.

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Bariéry na sítích

- ✗ Obsah sociálních sítí hraje v informovanosti mladých lidí velkou roli oproti jiným médiím, zejména se jedná o Instagram, TikTok, YouTube. Ty však ne vždy nabízejí celistvé informace o aktuálním dění. Na druhou stranu jejich selektivnost může mít i kladný důsledek, pokud uživatelé ví co a koho sledovat.

Motivátory na sítích

- ✓ Příklady táhnou i na sítích. Pokud uživatelé sledují profily (Jsem v obraze), které se zabývají aktuálním děním a občansky aktivní influencery/youtubery (Kovy, Lukefree apod.), ti se pro ně stávají vzory. Pro některé mladé jsou natolik aspirativní, že sami začnou tvořit angažovaný obsah na sítích.
- ✓ Někteří starší (od cca 16 let a výše) začínají poslouchat podcasty o politice a společenských tématech, to se však týká spíše gymnazistů.

“

Udělali jsme na škole petici, ale nic se nestalo. Spíš se s námi nikdo nebavil, takže nevím, jestli má smysl něco dělat.

Každý má fyzické limity, seš aktivní, chceš něco strašně změnit, aby lidi a politici začali vnímat klima jako problém. Snažíš se tak moc, že ti dojdou síly.

Už na základce jsem psala školní časopis a byla v žákovském parlamentu. Vždycky mě bavilo, když jsem mohla říct, co si myslím.

JÁ

Bariéry osobnosti

- ✗ Nezájem, mají jiné činnosti, které je naplňují více
- ✗ Někteří o sobě mají pochybnosti, nejčastěji typu:
 - *mám málo informací*
 - *sám/sama nic nezmůžu*
 - *mám strach, že budu vyčnívat*
 - *myslím si, že na to nejsem, na to jsou jiní*
 - *myslím, že jsem na to moc mladá/ý*
 - *mám vlastní problémy (např. psychické po karanténách v covidovém období; vyčerpání úsilím, které nepřineslo kýžený výsledek)*
 - *myslím, že to nikdo neocení*
 - *jsem introvert a nenavazují se mi vztahy lehce*

Motivátory osobnosti

- ✓ Není jim lhostejné, co se kolem nich děje
- ✓ Mají častěji extrovertní povahu, např. jim nedělá problém projevit svůj názor
- ✓ Někteří mají lehkou potřebu exhibovat a jsou rádi středem pozornosti
- ✓ Jsou přesvědčení, že jejich úsilí má smysl
- ✓ Někteří mají silně altruistické nastavení
- ✓ Někteří si uvědomují, že jim angažovanost může přinést prospěch a zkušenosti

Preferované nástroje aktivního občana

Preference nástrojů aktivního občana

V průběhu diskuzí a workshopů jsme účastníkům představili nástroje občanského zapojení.

Tím, že mladí respondenti znali jako nástroj občanského zapojení hlavně volby, tak mezi nimi rezonovalo i téma **snížení aktivního volebního práva např. na 16 let**.

Které nástroje jsou pro ně atraktivní?

Otevřený dopis, vyjádřit podnět či vznést stížnost na příslušných místech, vyjádřit se na zasedání zastupitelstva, využít zákon o svobodném přístupu k informacím, navštívit veřejné setkání, vstup do neziskové organizace, vstoupit do mládežnické organizace polit. strany, psaní názorových článků, happening, demonstrace, získat podporu (finanční) pro vlastní projekt

Méně

Petice, volby, založení online platformy na sociálních sítích, dobrovolnictví, založit na škole debatní klub, natáčení a sdílení názorových videí, tvorba podcastu, vedení kroužku/oddílu, žákovský/studentický parlament, participativní rozpočet

Více

Mladí respondenti většinou vyjadřovali **menší ochotu** používat nástroje, které vedou k **přímé konfrontaci s rozhodovateli**.

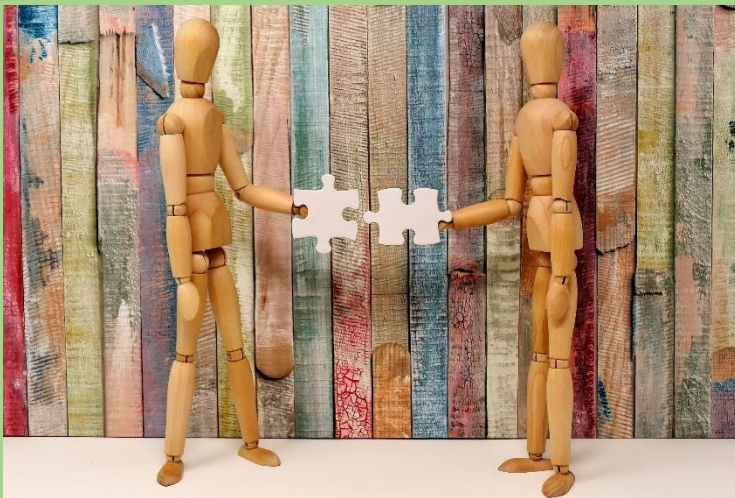
Dalším spíše nepopulární aspektem bylo sdružování se a vstup do různých politicky zaměřených organizací.

Dále by se daly nepreferované nástroje popsat jako „starší“ či „off-linové“, ty příliš mladé lidi netáhnout.

Preferované nástroje mají společné to, že spíše nevyhledávají přímou konfrontaci s rozhodovateli. A jsou spojené **s online světem nebo se školou a lokalitou**, kde mladí občané žijí. To ale nevylučuje, že se do budoucna nezúčastní třeba demonstrací k nějakému pro ně opravdu zásadnímu tématu, např. klima, vzdělávací systém atp.

V této oblasti hodně rezonovalo dobrovolnictví, resp. někomu pomáhat. A také obohatit školní prostředí o fungující studentské diskuzní a rozhodovací platformy, na kterých mohou aktuálním tématům porozumět hlouběji.

Populární byly nástroje využívající audiovizuální sdělení na sociálních sítích. Mladí se v tomto prostředí dennodenně pohybují a rozumí mu.

JEDNODUCHÝ

PROPOJOVACÍ

MODERNÍ DESIGN

MOBILNÍ APLIKACE

VZDĚLÁVACÍ

BAREVNÝ

NADREGIONÁLNÍ

INSPIRUJÍCÍ

Jaký má být ideální online nástroj pro občanskou participaci mladých?

Účastníků diskuzí jsme se zeptali, jaké atributy by měl mít ideální online nástroj pro občanskou angažovanost. Vlevo je seznam hlavních znaků, které byly zmíněny.

Nejsilněji si mladí občané přáli, aby takový online nástroj **byl „propojovací“, „vzdělávací“ a „inspirující“**.

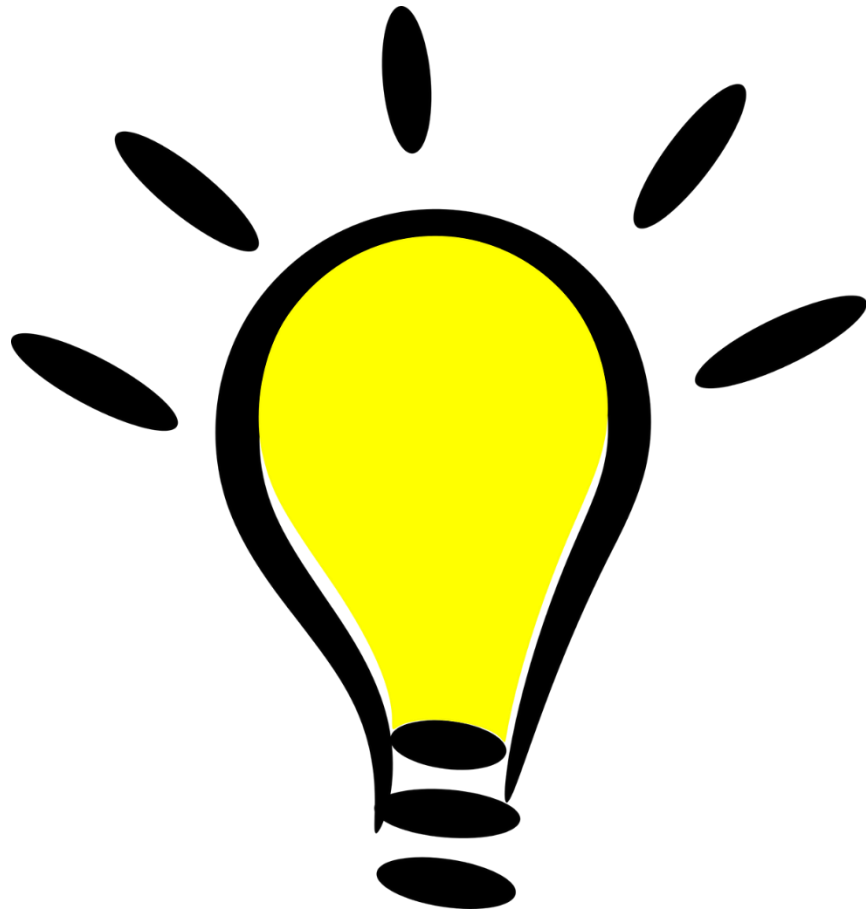
Také by měl existovat nejen ve formě webové stránky, ale i jako mobilní aplikace. Oboje by mělo mít prvky sociální sítě.

KONKRÉTNÍ NÁVRHY

„Propojovací platforma“ jako virtuální místo, kde budou uživatelé sdílet své nápady na občanské iniciativy a projekty napříč regiony. Něco jako občanská sociální síť, která propojí uživatele s podobným zájmem. Limitem můžeme být vývojářská náročnost a nákladná doprovodná kampaň.

„Občanská vzdělávací platforma“ jako profil na Instagramu nebo TikToku, který inspiruje a vzdělává v tom, jak lze participovat. Ukazuje nástroje a příběhy. Limitem je, že se někdo aktivně a dlouhodobě musí starat o obsah profilu a rozšiřování základny uživatelů.

Profily mladých aktivních občanů

Na následujících stranách jsou ve zkratce obsaženy příběhy mladých aktivních občanů – jaké aktivity dělají a co je případně v jejich životě ovlivnilo.

Profily aktivních občanů 1/5

STUDENTSKÝ PARLAMENT STRANICKÁ POLITIKA ENVIRONMENTÁLNÍ AKTIVISMUS PSANÍ ČLÁNKŮ DISKUZE

Kateřina, 23 let, Litoměřice

V současnosti studuje práva v Praze. Politika byla u nich doma normální téma, hodně ji v tomto ohledu inspiroval od 13 let táta. Od základní školy si procházela různými školními a studentskými parlamenty. Už v dětství ráda mluvila před lidmi. Kolem 16-17 let začala chodit na zastupitelstvo města. Jezdila na debatní soutěže, jako je Studentská Agora. Souzněla s Milionem chvil pro demokracii a se školou vyjednávala, aby se studenti její střední školy mohli účastnit jejich akcí. Momentálně je předsedkyní mládežnické části politické strany a je zastupitelkou Ústeckého kraje.

„U nás byla vždycky politika a veřejný dění téma, když se sešla rodina u těch nedělních obědů, u babičky na ten oběd.“

„V 18 jsem začala a uvažovat nad tím, jaké strany v zastupitelstvu sedí a koho bych já chtěla volit. ... Někteří kamarádi to obdivovali, ale na té střední se začali objevovat i oponenti.“

Petr, 20 let, Nové Strašecí

Vyrůstal v menším městě, na gymnázium odešel do Prahy. Říká o sobě, že je umanutý po mámě. Středoškolské období naplnil environmentálním aktivismem. V současné době studuje environmentální studia a ekonomii na univerzitě v Brně. Politiku začal vnímat při první přímé prezidentské volbě v roce 2013. Byla s tím spojena velká celospolečenská debata. Ovlivnila ho Táňa Fišerová, říkala, že člověk se má pokusit věci změnit. Toho času vedl české Fridays for Future, které je součástí globálního studentského hnutí, volajícího po řešení klimatické krize.

„Vyrůstl jsem v prostředí, které je na politiku rezignovaný, který má pocit, že jim stát nepatří.“

„Autonomní sociální centrum Klinika na Žižkově – tam jsem zjistil, že ideály existují; poznal jsem tam spoustu aktivních lidí, začal jsem ještě více číst.“

Matěj Ch., 19 let, Praha

Toho času chodí v Praze na gymnázium, píše články, je ve školním parlamentu. Kromě toho běhá orientační běh, píše povídky a deník. Rád diskutuje, nebojí se říct svůj názor, není mu lhostejné, co se děje kolem něj. Demonstrace se mu jako občanský nástroj někdy nezdají účinné.

„V sedmé třídě jsem začal dělat více mimoškolních aktivit, více jsem si je volil sám, byla to víceméně moje iniciativa.“

„Když píšu do toho časopisu, tak to má podle mě nějaký dopad.“

Profily aktivních občanů 2/5

URBANISMUS
LOKÁLNÍ POLITIKA
VLASTNÍ VZDĚLÁVACÍ
/ AKTIVIZAČNÍ
PROJEKTY
OBČANSKÝ
AKTIVISMUS
DOBROVOLNIČENÍ

Lukáš, 24 let, Most

Chodil na 8leté gymnázium v Mostě. Ještě na gymnáziu na rok studijně vycestoval do USA. Tam dělal dobrovolníka pro Republikány i Demokraty. V USA si uvědomil, jak česká města fungují dobře. V 18 letech vstoupil do politické strany a v roce 2020 se stal krajským zastupitelem za Ústecký kraj. Je to lokální patriot, kterému není jedno vývoj jeho města. V Mostě svou aktivitu spojil mj. s kulturním domem Repre, jehož vzhled a využití mu nebylo lhostejné.

Tadeáš, 18 let, Praha

Chodí na gymnázium v Praze a má spoustu mimoškolních aktivit. Hodně ho posunala soutěž „Prezentiáda“. Přidal se k Milionu chvilek pro demokracii. Spolu s dalšími mladými lidmi pořádá soutěž „Byznysování“, která má zásah napříč regiony ČR. Kromě toho sportuje, jezdí pravidelně do školy na kole a je pro něj důležité životní prostředí. Nechce vstoupit do politické strany, politika je pro něj prostředí hádek.

Daniela Eva, 17 let, Praha

Studuje soukromé 8leté gymnázium - mezinárodní maturitní obor. Dělá canis terapii u seniorů i u dětí, pomáhala organizovat Den dětské onkologie. Aktivita jsou zároveň jejím volným časem. Pochází z lékařské rodiny, sama chce být lékařkou a pomáhat. Máma je pro ní vzor, dovolila jí dělat na „základce“ všechny aktivity, které ji baví. Má pocit, že chodila/chodí do velmi liberálních škol, kde ji vedou a vedli k rovnoprávnosti. Stala se jednou ze dvou vítězek ankety Dítě Česka UNICEF.

„Být aktivním občanem také znamená posunout se dál, vymanit se ze sociální pastí.“

„Čím jsem byl starší, tím jsem měl více informací k tomu, abych se mohl zapojit.“

„Jak jsem postupně dospíval, tak jsem si uvědomoval, že demokracie je něco, co tady nebylo, čeho si musíme vážit, tak jsem se rozhodl vstoupit do Milionu chvilek... hlavně chci aktivizovat mladé, spolužáky.“

„Nejvíce mě ovlivnil projekt Příběhy našich sousedů. Zpovídají se pamětníci různých situací, válek atd. Motivovalo mě to k tomu, že je potřeba být aktivní a vážit si těch lidí a co nejvíce se o nich dozvědět.“

„U nás v rodině byly důležité volby... mamka si zažila ty jiné systémy, věří v demokracii.“

„Doufám, že víc mladejch lidí se začne zajímat, ne vyloženě o politiku, že se začne zajímat o věci jako lidský práva, je spousta zemí, kde to nemají.. je důležitý, aby se o to ta generace začala zajímat, protože tady za 10 let budeme.“

Profily aktivních občanů 3/5

INFORMOVÁNÍ NA
SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH
PODCAST
OKRAŠLOVACÍ
SPOLEK
PATRIOTISMUS
SVOBODNÝ PŘÍSTUP
K INFORMACÍM
MEDIÁLNÍ
POZORNOST

Johana, 20 let, Mladá Boleslav

V době covidové pandemie, v roce 2020 založila instagramový profil „Jsem v obraze“, na kterém stručně a vizuálně informuje o aktuálním dění. Propojila zde své dva oblíbené zájmy: sledování aktuálního dění a kreativitu. Ještě předtím s kamarádem tvořila podcast o politice. Baví ji práce se sociálními sítěmi. Vnímá svou generaci jako mnohem více tolerantní. Zajímají ji témata jako je: klimatická změna, LGBTQ+ komunita a manželství pro všechny, ohledně toho dokonce přímo prostřednictvím e-mailu oslovovala poslance.

Tomáš, 22, Moravičany

Chodil na gymnázium do Kroměříže, teď studuje v Olomouci žurnalistiku a pedagogiku. Je srdcem Moravák spojený s obcí Moravičany, ve které se před časem řešila podoba návsi, ta mu nebyla lhostejná a „zažehla“ i jeho další aktivity. Spolu s dalšími lidmi založil „Moravičanské okrašlovací spolek“, který pracuje na zlepšování obce a působí převážně v komunitním centru Beseda na místní faře. Spolek pomáhal prostor zrekonstruovat a otevřít. Také pečuje o přilehlou farskou zahradu a pořádá různé společenské a vzdělávací akce.

Jakub, 21, Prostějov

Od malička ho bavila novinařina a debaty o médiích, v 8 letech napsal první článek. Ve 13 letech ho začínaly zajímat čím dál více volby a také lokální dění. Upozorňoval na problémy v obci, propaguje využívání „Zákona o svobodném přístupu k informacím“. Potýkal se také s disrespektem ze strany dospělých a politiků, kteří se nedokázali smířit s tím, že takto mladý člověk hodnotí jejich práci. V současné době v Praze studuje práva. Mimo další aktivity navštěvuje besedy s mladými lidmi a předává své zkušenosti.

„Když zemřel V. Havel, tak mamka brečela a chtěla, abychom si stoupli a drželi minutu ticha.“

Sledovala jsem podcasty New York Times a hodně mezinárodní politiku. Taky jsem měla na škole seminář k moderním dějinám.“

„Pro mě jsou ty aktivity bez ideologického a politického podtextu. Jít na to tím selským rozumem a navázat tím, že to tady vypadalo nějak v minulosti, např. že pocházíme z úrodné oblasti, o kterou se starali sedláci, byly tam pole, byla to krásná krajina, o kterou se ti lidi uměli po staletí starat, oni věděli, jak to tam má být. A to si myslím, že je důležitý na ně navazovat a nevymýšlet úplně nějaký scifi scénáře.“

„Já jsem to zažíval od 11 let, že politici volali rodičům, že jsem na městě něco někomu řekl, a jak jsem si to mohl dovolit.“

„Člověk toho občanským aktivismem získává dost pro sebe, znalosti a dovednosti, který uplatní, ať se bude věnovat čemukoliv, a co je strašně důležitý, že tím získává kontakty a to mu pak může pomoci k získávání práce a další možnosti... např. jednou po nějaké panelové debatě za mnou přišla paní advokátka a nabídla mi práci. Neměl by to být ale cíl sám o sobě.“

Profily aktivních občanů 4/5

STUDENTSKÝ PARLAMENT DEBATNÍ KLUB PODCAST ANGAŽMÁ VE SPOLKU SKAUT

Matěj D., 17 let, Praha

Student pražského gymnázia, absolvent debatní soutěže Studentská Agora. Matěje baví argumentovat a diskutovat, od 5. třídy ZŠ byl ve studentském parlamentu. Hodně ho ovlivnilo zapojení do projektu „Příběhy našich sousedů“, kdy dělal rozhovor s Tomanem Brodem, který prošel několika koncentračními tábory. V rámci Prahy12 chodil na zasedání mladých. Spolu se spolužákem založil na střední škole debatní klub, vede studentský parlament a přes sociální sítě se snaží školní parlament dělat více otevřený. Kromě toho ho zajímá udržitelná využitelnost materiálů, sám šije z použitých látek tašky a oblečení.

„V rámci Prahy12 jsem chodil do zasedání mladých nebo tak se to nějak jmenovalo, což bylo docela klíčové v nějakém mém vývoji, sbírali naše podněty, o něčem se snad hlasovalo – myslím, že ten původní starosta to dělal, aby ho znovu zvolili. Trochu PR. Nemyslím, že by se tam kdy něco vyřešilo, a to mě na tom strašně štvalo.“

Pavčina, 21, Česká Lípa

Na střední ji bavily společenské vědy a literatura, kterou se teď zabývá i při vysokoškolském studiu. Ještě coby studentka střední školy byla členkou organizace „Mladí občané“. Byla to pro ni skvělá praxe, naučila se tam, jak napsat poslancům nebo jak pro realizaci aktivit získat prostor zdarma. Taky psala do regionálního deníku. Od roku 2021 ve spolupráci Knihovny Václava Havla a spolku Mladí občané ještě s kamarádkou tvoří a moderuje podcast „Občané z Ostrovní“. Rozhovory se dotýkají témat, která nastupující generaci zajímají, názvy některých dílů to říkají výstižně: Nerovnost ve škole = nerovnost ve společnosti?; Je lepší sdílet, nebo vlastnit?; Jak inteligentní je umělá inteligence?; Všichni proti všem aneb rozdělená společnost a další.

„Nejdříve jsem psala do Knihovny V. H., zda by Mladým občanům neposkytli nějaký prostor. Chtěli za to zaplatit, ale my peníze neměli, tak že bychom jim za to udělali nějaké PR, něco sdíleli atd. ... Přišel Covid... ozvali se nám z Knihovny VH, že by nám nějakou spolupráci nabídli, mají podcastové studio. Navrhli, abychom tam řešili témata, co se probírají v hospodě.“

Ella, 15, Dobřichovice

Studentka gymnázia, skautka a zastupitelka ve studentském parlamentu a účastnice školního debatního klubu. Ve skautu vede mladší členy, pomáhá organizovat, díky tomu se cítí sebevědomější. Ve skautu se učí respektu, přátelství a vytváří bezpečné prostředí pro všechny, to se snaží zúročit i v „mimoskautském“ životě. Ella se zajímá o lidská práva, podepisuje petice a její favoritkou je slovenská prezidentka Zuzana Čaputová.

„Pro mě je důležitý říct, co si myslím, a že se můžu angažovat.“

„Mám strašně ráda Čaputovou, je to žena. Sleduju ji na Instagramu, je milá, jezdí do domovů důchodců, je proevropská a prozápadní.“

Profily aktivních občanů 5/5

STUDENTSKÁ
STÁVKA
LOKÁLNÍ POLITIKA
DIALOG MLÁDEŽE
S POLITIKY
STRANICKÁ POLITIKA
STUDENTSKÝ
PARLAMENT
DEBATNÍ SOUTĚŽ
OBČANSKÉ
VZDĚLÁVÁNÍ

Matyáš, 21 let, Liberec

Veřejné dění začal sledovat na gymnáziu, kdy se přes nepříjemné osobní zkušenosti dostal k tomu, co ho může naplňovat.

Na střední škole působil ve studentském parlamentu, tehdy uzavřeli s Radou města Liberec memorandum a scházeli se s ní a dávali jí jako zástupci mladých občanů Liberce podněty. V roce 2018 v Liberci organizoval studentskou stávku „Vyjdi ven“, která byla proti Zdeňkovi Ondráčkovi a za dodržování ústavních zvyklostí. Později organizoval různé další akce pod Milionem chviliek pro demokracii. Momentálně studuje v Praze práva, je zastupitelem města Liberec za Starosty pro Liberecký kraj. Zajímá ho téma digitalizace a inspiroval ho třeba Václav Havel.

„Jsem rád, že se tehdy s Milionem chviliek dokázalo tu občanskou společnost opravdu nabudit, že ti lidi opravdu na ta náměstí chodili, že jsme pak diskutovali o tom, co se kolem nás děje. Měl jsem z toho dobrý pocit, akorát nějakou dobu trvalo, než se to přelilo do výsledků voleb.“

Markéta, 25, Česká Lípa

V roce 2018 chtělo vedení České Lípy postavit koupaliště na křížení dvou hlavních cest, to Markétu „zvedlo ze židle“. K problematickému tématu koupaliště natočila video, ve kterém vyzývá občany k účasti v referendu. Kromě toho ve stejné době studovala architekturu, ta ji přivedla i k urbanismu. Organizovala v Liberci stávku „Vyjdi ven“ a podílela se na aktivitách dalších občanských uskupení, jako je Milion chviliek pro demokracii.

Kandidovala ve volbách za komunální uskupení Živá Lípa, kromě toho se zajímá o komunikaci na sociálních sítích, v tomto směru např. pomáhá Mnichovu Hradišti. Momentálně je Markéta zastupitelka Libereckého kraje.

„To bylo najednou, co mě na tý Lípě štválo, že se k architektuře přistupuje lhostejně, s klapkama na očích, bez zájmu, to město měnit s nějakou hodnotou a s tím, že tady jednou budou chodit naše děti..“

Štěpán, 21, Hostinné

Studuje v Hradci Králové politologii. Podílel se na založení studentského parlamentu ve škole, pořádali debaty, různé projekty, stýkali se s lidmi z komunální politiky. Zajímá se o komunální politiku a už na střední škole navštěvoval místní zastupitelstvo. Absolvoval studentskou debatní soutěž Studentská Agora, kterou později i spoluorganizoval. Zajímá se o občanské vzdělávání a lektoruje workshopy pro mládež. Je členem Pirátů a chce v nadcházejících komunálních volbách kandidovat za místní komunální uskupení.

„Naše první setkání studentských samospráv bylo v maturitním ročníku, na celou akci jsme vybrali asi 80tis. Kč, pozvali jsme si odborníky ze všech různých odvětví. A snažili jsme se, aby ta škola měla o dost vyšší úroveň a myslím, že na to má, i přesto jak jsme malý město. ... Chtěli naši školu zavřít, to jsme nechtěli dopustit.“

